

М.І. ВИКЛЮК,
к.е.н., доцент кафедри економіки і підприємництва, Європейський університет,
Ю.Є. МОСТІПАН,
здобувач кафедри фінансів та банківської справи, Європейський університет

Концептуальні засади модернізації податкової служби України

Досліджено концептуальні засади становлення та модернізації податкової служби України; здійснено періодизацію зазначеного процесу; визначено функціональні аспекти та проблеми реалізації проекту модернізації.

Ключові слова: податкова служба, податкова система, податкова політика, модернізація податкової служби.

Исследованы концептуальные основы становления и модернизации налоговой службы Украины; осуществлена периодизация указанного процесса, определены функциональные аспекты и проблемы реализации проекта модернизации.

Ключевые слова: налоговая служба, налоговая система, налоговая политика, модернизация налоговой службы.

Investigated the conceptual frame work development and modernization of tax service of Ukraine by the periodization of the process, defined functional aspects and problems of the project of modernization.

Keywords: tax service, tax system, tax policy, modernization of tax service and others.

Постановка проблеми. Прагнення України інтегрувати у міжнародне економічне середовище потребує побудови та реалізації сталої концептуальної моделі економічного розвитку, що функціонуватиме на основі справедливої системи перерозподілу фінансових ресурсів у межах національної фінансової системи. У контексті зазначених процесів виникає необхідність формування гармонійної національної податкової системи, яка б дозволила виконувати податкам не лише фіскальну функцію, а й сприяла їх регулятивному спрямуванню.

Забезпечення належного виконання зазначених функцій є обов'язком податкової служби України (ДПС), модернізація якої назріла вже давно і зумовлена існуючими структурними диспропорціями в національній економіці. Зазначене обумовлює необхідність осмислення становлення та розвитку податкової служби та необхідність серед науковців до обговорення поодиноких аспектів теорії і практики модернізації та можливостей застосування їх механізмів задля досягнення різних феноменів становлення національної податкової системи.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. У контексті проблем модернізації податкової служби звертаються В. Балабан, Р. Богатирьов, О. Воронкова, В. Журавський, В. Мельник, Н. Прокопенко та ін. Проте досі відсутній єдиний підхід розуміння стратегії впровадження модернізації, недостатнє практичне втілення опрацьованих заходів забезпе-

чення проекту модернізації податкової служби України. Зазначене актуалізує наукову проблему щодо необхідності модернізації та концептуальні основи її становлення.

Мета статті. Головною метою наукової роботи є обґрунтування становлення, розвитку та формування концептуальних засад модернізації податкової служби України та необхідність її реформації шляхом визначення основних завдань та напрямів реалізації.

Виклад основного матеріалу. У різних напрямках економічної науки термін «модернізація» розглядається багатогранно, що обумовлено соціально-економічним та політичним розвитком країни. Термін у перекладі з англійської мови означає «осучаснення» [1], а в перекладі з французької мови – «новітній» та передбачає впровадження у суспільство ознак сучасності. Представники різних напрямів економічного вчення розглядають сутність модернізації як поняття та процес, що окреслює велику кількість паралельних змін у різноманітних сферах життєдіяльності суспільства. Залежно від напрямку використання розрізняють такі види модернізації [1]: економічна, політична, соціальна, культурна.

Важливою складовою економічної модернізації є податкова, яка передбачає запровадження найбільш дієвих механізмів управління податковими процесами в державі. Модернізована податкова система передбачає комплекс взаємопов'язаних рис, які нерідко досліджуються як окремі процеси економічної, політичної, соціальної та культурної модернізації. Звідси у частині типологізації видів податкової модернізації необхідно розглянути концептуальні базиси однієї із її складових – модернізації податкової служби. Вважаємо, що перспектива провадження модернізації податкової служби України можлива лише за умови глобалізаційних напрямів її розвитку. А тому концептуальне розуміння, на нашу думку, вимагає її розгляду в контексті певної економічної теорії.

Процес економічної модернізації податкової служби сьогодні є певного роду закономірністю усього трансформаційного податкового процесу, який спонукає до суттєвих інноваційних змін у реформуванні та функціонуванні податкової системи держави. А тому важливим напрямом такої модернізації є створення надійних функціональних та організаційно-правових механізмів взаємодії суб'єктів податкової служби та платників податків. Унаслідок цього виникають і інтенсивно розвиваються нові типи податкових відносин, а спрямованість модернізаційних процесів значною мірою розширює предметне поле податкових процесів шляхом диверсифікації напрямів, покращання форм та інструментів податкової політики.

Результативність, ефективність та соціально-економічна діяльність податкової служби визначається насамперед суб'єктивними чинниками та об'єктивними умовами формування податкової системи, такими як: податкова політика держави, структура податкових органів та їх взаємодія, партнерство держави та платників податків тощо. Отже, органи податкової служби задіяні і функціонують у фінансовій системі держави, а їх модернізація виступає як об'єктивна необхідність трансформацій та тенденція позитивних змін у податковій системі та інших дотичних до неї сфер життєдіяльності держави.

На думку В. Білоус, необхідність удосконалення управління податковою службою обумовлена певними причинами, зокрема: значним зростанням кількості суб'єктів господарювання; залученням до економіки країни іноземних інвестицій, що вимагає переходу до світових, цивілізованих норм в оподаткуванні; все більшою концентрацією оподаткування оборотів у фізичних осіб при домінуючому раніше оподаткуванні підприємств; необхідністю створення єдиного інформаційного простору для державного контролю за товарно-грошовими потоками у країні; високим рівнем криміногенної тінізації економіки та необхідністю застосування нових форм і методів оподаткування її оборотів [2, с. 7].

Вважаємо, що модернізація як сукупність процесів осучаснення національної податкової служби є більш ширшим поняттям, аніж удосконалення, оскільки супроводжується розвитком механізмів, в основу яких покладено функції управління податковим процесом, рівні та форми реалізації заходів покращення; удосконалення та оновлення інституційних засад функціонування податкової служби, оптимізації їх структури шляхом впровадження інноваційних форм реформування податкової системи.

Спираючись на проведений огляд наукової літератури з питань функціонування податкової служби та необхідності її модернізації в Україні та за кордоном, зазначимо, що це питання розглядається науковою спільнотою у різних аспектах окремих видів чи сфер діяльності органів податкової служби (див. табл.).

Визначальна роль присвячена розв'язанню проблем формування та становлення податкової служби, організаційно-управлінській складові, питання її територіальної реструктуризації, функцій та принципів функціонування, мотивації праці працівників та морально-етичної сторони їх діяльності тощо. Більшість із праць мають науково-практичний характер, хоча необхідність модернізації податкової служби визначається авторами досить вузько, виходячи зі сфери їх наукових інтересів.

На основі вивчення вітчизняного податкового законодавства можна констатувати, що процеси становлення та зміни органів податкової служби можуть розвиватися двома способами [13, с. 252]:

1) перший – еволюційний шлях, для якого окремі характеристики системи змінюються з часом, проте структура системи залишається незмінною;

2) другий – революційний шлях, при якому спостерігаються стрімкі зміни параметрів системи, можуть змінюватися її будова та характер зв'язків між компонентами.

Аналіз процесу становлення, формування та розвитку системи органів податкової служби в Україні засвідчує, що її створення відбулося шляхом прийняття Постанови Ради Міністрів УРСР від 12.04.90 №74 у системі Міністерства фінансів УРСР. У первинному існуванні структура податкової служби була дворівневою: вищий рівень – Державна податкова інспекція, що перебувала у структурі Міністерства фінансів; нижчий рівень – місцеві податкові інспекції – самостійні підрозділи системи Міністерства фінансів, що підпорядковувались вищим податковим інспекціям. Скрізь трансформаційні процеси, що супроводжувались більше як двадцять років, податкова служба набула нового статусу, вийшла зі структури Міністерства фінансів і з 2013 року функціонує у складі новоствореного Міністерства доходів і зборів України як функціональна трирівнева структура.

Унаслідок проведених досліджень автором інсталювані проблеми і протиріччя, інституційні зміни у податковій сфері та політиці, що постійно супроводжувались трансформаційними процесами податкової служби. На підставі цього виділено чотири етапи розвитку та модернізації системи органів податкової служби України.

Перший етап (1990–1995) – «первинної», кризової модернізації, характеризується формуванням в Україні органу, на який покладено завдання дотримання законодавства платниками податків щодо своєчасності та повноти сплати, обліку та контролю за податками та іншими податковими платежами. Проте для цього етапу характерні ряд проблем: відсутність чітко визначеного статусу Головної державної податкової інспекції, виразного розподіл функцій між різного рівня податковими інспекціями, слабо декларовані контролюючі повноваження податкової служби тощо. Зазначене вище в цілому та неефективність податкової політики спричинили затяжну кризу в економіці країни.

Ми приєднуємося до думки О. Воронкової, що «відповідно зростала необхідність реформування податкових відносин. Для цього важливо було послабити податковий тиск на вітчизняних товаровиробників і підприємців у такий спосіб, щоб це не вплинуло на наповнення дохідної частини бюджету. Ефективними шляхами вирішення цієї проблеми в той час могли б стати розширення бази оподаткування, спрощення його механізму, диференціація податкових ставок, але вони так і залишились нереалізованими. Вказані шляхи мали бути реалізовані на наступному етапі» [14, с. 95].

Другий етап (1996–2000) – «становлення» – поява самостійної структури органів податкової служби України із чітко вираженими вертикальними зв'язками, конкретизації мети та завдань, повноважень та компетенції органів податкової служби усіх рівнів; значне реформування правових норм оподаткування; пошуком найбільш ефективних важелів, які мають посприяти процесу вдосконалення роботи ор-

Аспекти модернізації податкової служби України у контексті огляду наукової літератури

Автор, праця	Сфера застосування	Наукові доробки та положення
Балабан В. [3, с.]	Механізми державного управління	<ul style="list-style-type: none"> – запропонований державний механізм коректування впливу податкової служби на розвиток економічної системи країни, який діє на основі принципів еволюційної економіки і забезпечує виконання аналітичної, методологічної і правової функцій; – розроблений варіант трансформації організаційної структури податкової служби України від стану «механістичної бюрократії» до стану «професійної бюрократії», що забезпечує дію механізму стимулюючого впливу податкових органів на розвиток економіки; – сформовано принципи управління персоналом податкової служби України в умовах демократизації – сформульовано параметри корпоративної культури, збільшено рівень горизонтальної кооперації в системі і рівень взаємодії співробітників різних частин організації; – удосконалено методи роботи персоналу податкової служби з платниками податків, що дозволяють погодити цілі економічного розвитку країни з цілями окремих суб'єктів господарювання
Воронкова О. [4, с. 4]	Сфера державних фінансів	<ul style="list-style-type: none"> – сформульовано основні принципи і методологічні засади діяльності податкової служби у частині планування та проведення податкових перевірок, а також реалізації їх результатів; – запропоновано напрями посилення діяльності податкової служби України за рахунок підвищення якості податкових перевірок і поглиблення аналітичного обґрунтування управлінських рішень у податковому процесі; – обґрунтовано нові підходи щодо визначення штатної чисельності спеціалістів державної податкової служби України залежно від кількості платників, які сплачують податки і сум податкових платежів
Журавський В. [5, с. 5]	Галузеве управління	<ul style="list-style-type: none"> – здійснено дослідження системи підвищення кваліфікації кадрів податкової служби як системного об'єкта управління та узагальнено і адаптовано до умов України зарубіжний досвід підготовки та підвищення кваліфікації кадрів податкових служб; – обґрунтовано пріоритетні напрями розвитку системи в умовах недостатнього фінансового забезпечення; розроблено концепцію управління розвитком системи підвищення кваліфікації кадрів податкової служби
Костенко О. [6, с. 14]		<ul style="list-style-type: none"> – запропонована нова стратегія удосконалення діяльності податкової служби, яка включає в себе наступні елементи: перехід податкових органів на функціональну структуру; введення нових податкових технологій і процедур; навчання податкових працівників і платників податків; підвищення рівня інформатизації податкової служби. – обґрунтовано застосування маркетингу в діяльності державної податкової служби, що сприятиме формуванню в країні морально-психологічного клімату, який характеризується усвідомленням платниками податків необхідності сплати податків для задоволення спільних потреб; дозволить реально розширити базу оподаткування, збільшити економічні можливості держави
Москаленко В. [7, с. 5]	Організація управління, планування і регулювання економікою	<ul style="list-style-type: none"> – запропоновані системний підхід та алгоритм здійснення реформування організаційно-управлінської структури податкових органів, її структурних елементів: ієрархії, субординації та координації, системної взаємодії; – обґрунтовані етапи реформування організаційно-управлінської структури податкових органів та оптимізації функцій, процедур і внутрішньої взаємодії управлінської вертикалі, що складається з трьох рівнів: центральний апарат – стратегічний рівень; регіональні державні податкові адміністрації – тактичний рівень; районні державні податкові інспекції – виконавчий рівень
Мельник В. [8, с. 5]	Гроші, фінанси і кредит	<ul style="list-style-type: none"> – обґрунтовано рекомендації щодо структури служб адміністрування податків в Україні та налагодження взаємодії між ними, модернізації управління процесом справляння; – обґрунтовані організаційні заходи щодо вдосконалення адміністрування податків в Україні, які полягають у зміні підпорядкування податкової служби та перерозподілі сфер відповідальності і повноважень контролюючих органів відповідно до їх функціонального призначення
Богатирьов Р. [9, с. 7]	Сфера державних фінансів	<ul style="list-style-type: none"> – обґрунтована система практичних заходів з модернізації податкової середовища, що включають координацію збору та оптимізацію обліку інформації про суб'єктів та об'єкти оподаткування, його впливу на фінансово-господарську діяльність по галузях і сферах економіки; конкретизацію правил і процедур в якості превентивних заходів попередження фінансово-податкових правопорушень; розширення практики виконання пільг для регулювання податкового навантаження з метою підвищення інвестиційної та інноваційної активності
Гой В. [10, с. 19]	Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право	<ul style="list-style-type: none"> – обґрунтовано індивідуальне податкове супроводження, як комплексне надання адміністративних послуг здійснюється на основі спеціалізованої програми, що складається окремо для кожного платника і являє собою детальний план надання послуг клієнту та включає здійснення заходів, спрямованих на заохочення та підтримку клієнта в його бажанні добровільно, своєчасно і в повному обсязі виконувати податкові зобов'язання перед бюджетом; навчання персоналу клієнта та спеціалістів галузевої робочої групи; розрахунок нормативної бази очікуваних надходжень та визначення пріоритетів та перспектив обслуговування
Стаценко–Сургучова І. [11, с. 6]		<ul style="list-style-type: none"> – розкрито сутність, зміст та основні ознаки поняття «інформаційно-аналітична робота в органах державної податкової служби України» як різновиду інформаційно-правових відносин. На підставі цього визначено правове оформлення інформаційно-аналітичної роботи в органах державної податкової служби України, обґрунтовано важливість досліджень сутності даного явища та запропоновано виділити його в самостійну проблемну галузь знань у структурі науки інформаційного права
Фесюнін В. [12, с. 5]		<ul style="list-style-type: none"> – досліджено проблеми взаємодії органів та підрозділів ДПС України з населенням. У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем, зокрема: надано нове розуміння значення взаємовідносин органів та підрозділів ДПС із громадськістю

Джерело: сформовано автором на підставі аналізу зазначених праць.

ганів державної податкової служби та їх структурної побудови; визначено головні стратегічні напрями розвитку державної податкової служби України шляхом координації робіт з розробки та впровадження проекту модернізації Державної податкової служби України. Проте значні зміни та їхнє правове регламентування у системі функціонування та реформування органів податкової служби в зазначений період мали виключно декларативний характер і не відзначилися ані кількісними, ані якісними характеристиками стабільності та ефективності податкової системи. Спостерігається відсутність практичної реалізації заходів щодо покращення взаємовідносин платників податків з державою та невідповідність організаційної структури потребам ефективного адміністрування податків та зборів. Перш за все це пов'язано із браком чіткої управлінської поведінки та нестабільності та нераціональності податкових рішень досліджуваних органів у сфері оподаткування; масивністю їх структури, що спонукала до надмірних джерел фінансування для їх утримання; низької якості кваліфікації працівників та високим рівнем корумпованості органів податкової служби.

Окрім вище зазначеного, на зазначеному етапі передбачалася велика кількість проектних рішень, які набули формалізованого змісту, що стосується ефективності функціонування органів державної податкової служби. Однак економічна нестабільність та обмеженість бюджетних ресурсів призвели до необхідності не лише декларування проектних розробок та координації діяльності органів податкової служби в їх розробці, а й поступової реалізації. Найбільш важливим проектом оптимізації їх діяльності визначено розробку та впровадження підходів щодо втілення в практику нової філософії партнерських взаємовідносин з платниками працівників податкової служби через підвищення їх довіри, створення якісно нової системи податкового обслуговування, сприяння підвищенню ступеня добровільності сплати податкових платежів та зборів до державних фондів. Зазначене сприяло еволюційному розвитку досліджуваної служби та рівночасній підготовці до нового етапу її розвитку.

Третій етап (2001–2012) – етап практичної роботи над Програмою модернізації ДПС України, що схвалено урядом України за фінансової та консультативної підтримки Світового банку. Фактична реалізація Стратегічного плану розвитку державної податкової служби України на період до 2013 року розпочалося з січня 2004 року відповідно до угоди про позику (\$40 млн.) зі Світовим банком (від 04.09.2003 №4698–UA).

Реалізація проекту передбачала дві стадії [15]: 2003–2007 роки – повний опис системи управління та операційної діяльності податкової служби, реорганізація податкових органів та їх консолідація, впровадження пілотних проектів з модернізації основних напрямів діяльності податкових органів, зокрема, реєстрація платників податків, облік платежів, обробка податкової звітності та платежів, проведення навчання працівників податкової служби; 2008–2012 роки – завершення реорганізації податкових

органів та їх консолідації з виконанням усіх заходів соціально-психологічного захисту, впровадженням модернізованих операційних та управлінських процесів діяльності податкової служби, виконавчим управлінням та управлінням людськими ресурсами, проведенням навчання працівників і впровадженням інформаційно-аналітичної системи податкової служби України в загальнодержавному масштабі.

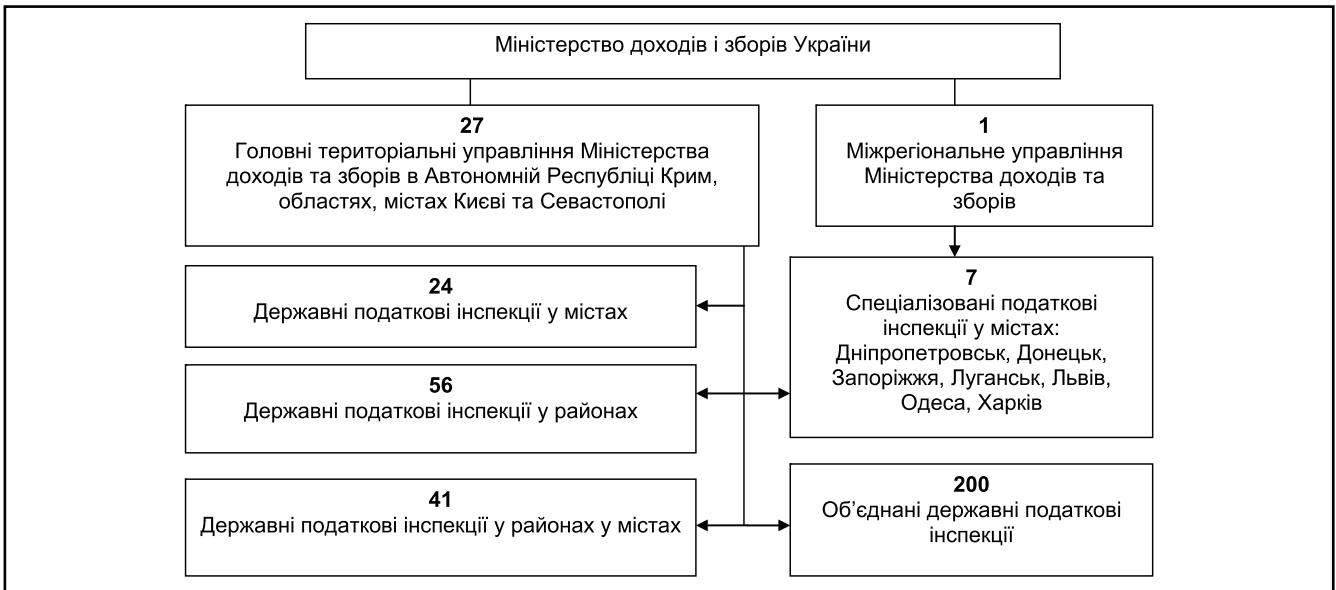
Програма модернізації ДПС України передбачає такі основні напрями модернізації [15]: організаційна структура; основна операційна діяльність; виконавче управління; управління людськими ресурсами; інформаційно-аналітична система; взаємодія з іншими державними установами; взаємовідносини з суспільством.

Реорганізація ДПС України передбачала зміну її організаційної структури за функціональним принципом, скорочення на 40–50% штату податкової служби шляхом укрупнення органів податкової служби обласного та районного рівнів: створення десяти податкових округів та 150 міжрайонних державних податкових інспекцій, телефонно-довідкового центру, центрів обробки документів. Проектом теж передбачалося збереження всіх адміністративно-територіальних одиниць, в яких ліквідовано міжрайонні державні податкові інспекції, формування спеціальних відділень з обмеженими повноваженнями, основним завданням яких має стати надання послуг із податкового обслуговування платників податків та консультацій.

В основу консолідації органів податкової служби покладено критерії: територіальну близькість регіонів та максимальну перспективу рівномірного розподілу між податковими органами кількості платників податків та зборів. А скорочення кількості державних податкових районних інспекцій протягом 2010–2011 років передбачалося шляхом впровадження автоматизованих систем процесу адміністрування податкових платежів «Податковий блок» та «Управління документами»; створення системи «Кабінетний аудит», мета якої полягає у запровадженні автоматизованої перевірки можливих правопорушень та моніторингу діяльності платника податків.

У червні 2012 року Державною податковою службою України спільно зі Світовим банком завершено роботи за проектом «Модернізація державної податкової служби України – 1». Проте проект укрупнення органів податкової служби залишився невирішеним. Утім, процес скорочення його кількості має відбуватися ще до 2015 року на підставі Концепції реформування податкової системи.

Вважаємо, що сьогодні досі триває становлення та модернізація органів податкової служби України, що наочно демонструє IV етап реорганізації ДПС України в Міністерство доходів і зборів України (2013 рік – триває досі), оскільки не всі складові Проекту про модернізацію Державної податкової служби були вирішені. В цілому протягом реалізації проекту частково відбулося скорочення кількості податкових інспекцій. Так, станом на 2013 рік органи податкової служби налічують 354 одиниці, а схема їх побудови відображена на рисунку.

Структура територіальних органів податкової служби України

Джерело: узагальнено автором на основі проведених досліджень.

Однак досі залишається нереалізовані питання самостійності територіальних управлінь Міністерства доходів та зборів, оскільки на їхню діяльність продовжують впливати органи місцевого самоврядування. Спостерігається нестабільність трансформаційних процесів у податковій сфері, що пов'язане із відсутністю свідомості у платників податків розуміння податку як принципово усвідомленої необхідності, а не обов'язкового платежу до бюджету; як вигоди від оподаткування у вигляді соціально-економічного піднесення держави та суспільства, а не як примусу.

Незважаючи на позитивні зрушення у сфері модернізації інформаційно-аналітичної системи (функціонування кол-центрів, створення єдиного веб-порталу служби, Центру обробки електронних звітів (ЦОЕС), запровадження системи «Скарга», «Єдине вікно» та ін.), досі масштабність контрольних перевірок органів податкової служби перевищують обсяги та якість профілактичної та роз'яснювальної роботи для платників податків; відсутня повна автоматизація процесу адміністрування податків та зборів; спостерігається нерівномірність можливостей доступу платників до інформаційних систем та недостатній рівень забезпечення суспільства телекомунікаційними та комп'ютерними засобами тощо.

Не зважаючи на значні позитивні зрушення, що пов'язані із упорядкуванням податкового законодавства, приведення його до міжнародних стандартів, дотепер ведеться дискусія щодо недостатньої обґрунтованості повноважень та обов'язків органів податкової служби різних рівнів та основних форм та методів їх реалізації. Зазначене призводить до неналежної процесуальної їх взаємодії із платниками податків; високого рівня коруптованості та бюрократії; неналежного виконання покладених на них обов'язків; суб'єктивізму при прийнятті управлінських рішень через значне втручання людського чинника у зазначений процес; упереджене ставлення до платників податків, що засвідчує низький рівень

податкової культури та компетенції держслужбовців, нехтування інтересів платників податків, а відтак їх перехід у тіньовий сектор тощо. Набуті проблеми можна вирішити шляхом побудови ефективної системи управління органами податкової служби, що обумовлює здійснення дослідження функціонального концепту формування податкової служби.

Висновки

Отже, здійснене дослідження концептуальних засад процесу модернізації податкової служби в Україні засвідчує необхідність її інституційного розвитку, що має бути спрямований на збереження, формування, покращення й нарощування потенціалу її діяльності. Відзначене потребує як інноваційної компоненти розвитку функціональної складової (результат власних надбань та імітацій формування шляхом запозичень), так і часткової консервації інститутів податкової служби (законодавство, система контролю та адміністрування податків та зборів та ін.), що сприятиме стабільності їх функціонування та дозволить на практиці зменшити потреби в постійних змінах та фінансових витрат, що їх супроводжують. Зазначене слугуватиме предметом подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Вікіпедія: вільна енциклопедія [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Білоус В.Т. Управління податковою службою в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з державного управління: спец. 25.00.05 «Галузеве управління: управління економікою» / В.Т. Білоус. – К., 1998. – 23 с.
3. Балабан В.В. Механізми державного управління в сфері оподаткування з урахуванням принципів еволюційної економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з державного управління: спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / В.В. Балабан. – Донецьк, 2006. – 19 с.

4. Воронкова О.М. Контрольна і аналітична робота податкової служби України в податковому процесі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / О.М. Воронкова. – Київ, 2001. – 19 с.

5. Журавський В.Л. Управління системою підвищення кваліфікації кадрів Державної податкової служби України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з державного управління: спец. 25.00.05 «Галузеве управління: управління економікою» / В.Л. Журавський. – К., 2001. – 21 с.

6. Костенко О.О. Удосконалення державного податкового регулювання підприємницької діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з державного управління: спец. 25.00.05 «Галузеве управління: управління економікою» / В.Л. Журавський. – К., 2001. – 21 с.

7. Москаленко В.М. Організаційно-управлінська структура податкової служби України: шляхи реформування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.02.03 «Організація управління, планування і регулювання економікою» / В.М. Москаленко. – К., 2006. – 20 с.

8. Мельник В.М. Домінанти податків і оподаткування та забезпечення повноти їх дії: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. док-ра. ек. наук: спец. 08.00.08 – «Гроші, фінанси і кредит» / В.М. Мельник. – К., 2007. – 31 с.

9. Богатырьов Р.А. Модернизация налоговой среды в современной экономике России: автореф. дис. на соискание ученой степени к.е.н.: спец. 08.00.10 – «Финансы, денежное обращение и кредит» / Р.А. Богатырьов. – М., 2012. – 23 с.

10. Гой В.П. Правове забезпечення діяльності органів державної податкової служби України по роботі з великими платниками податків: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / В.П. Гой. – Ірпінь, 2011. – 22 с.

11. Стаценко-Сургучова І.С. Організаційно-правові засади інформаційно-аналітичної роботи в органах Державної податкової служби України: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юр. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / І.С. Стаценко-Сургучова. – Ірпінь, 2008. – 17 с.

12. Фесюнін В.М. Організаційно-правові засади взаємодії Державної податкової служби з населенням автореф. дис.... на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук.: 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / В.М. Фесюнін. – ТНЕУ. – 2009. – 20 с.

13. Кушнірчук Ю.М. Еволюційний шлях розвитку податкової системи України / Ю.М. Кушнірчук // Вісник Національного лісотехнічного університету України: збірник науково-технічних праць. – Львів, 2012. – Вип. 22.8. – С. 249–255.

14. Воронкова О.М. Податковий менеджмент в Україні: особливості, проблеми, перспективи: [монографія] / О.М. Воронкова. – Ірпінь, 2012. – 396 с.

15. Проект «Модернізації державної податкової служби України – 1»: закон України від 20 листопада 2003 р. № 1317-IV // Відомості Верховної Ради України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. Вид-во, 2004. – № 14. – 2 квітня. – С. 199.

О.І. БЕЛЬСЬКА,
аспірант, Науково-дослідний економічний інститут Мінекономрозвитку України

Суть та мета економічного розвитку

У статті досліджуються тлумачення вітчизняними та іноземними вченими поняття «економічний розвиток» та близьких до нього понять. Розглядається мета економічного розвитку. Аналізуються найбільш поширені проблеми, що виникають при вивченні питань, пов'язаних з економічним розвитком.

Ключові слова: економічний розвиток, економічне зростання.

В статье исследуются толкования отечественными и иностранными учеными понятия «экономическое развитие» и близких к нему понятий. Рассматривается цель экономического развития. Анализируются наиболее распространенные проблемы, возникающие в процессе изучения вопросов, связанных с экономическим развитием.

Ключевые слова: экономическое развитие, экономический рост.

The interpretation of the definition of economic development by Ukrainian and foreign scientists were analysed in article. The objective of economic development is consid-

red. The most common problems related to economic development issues are analysed.

Keywords: economic development, economic growth.

Постановка проблеми. Економічний розвиток є одним з актуальних та водночас суперечливіших питань, що досліджуються вченими у вітчизняній та іноземній науковій літературі.

Для України сенс економічного розвитку є фундаментальним питанням, від точності визначення якого багато в чому залежить правильність постановки мети економічного розвитку. Від мети економічного розвитку залежить вибір його пріоритетів, шляхів реформування національної господарства і механізму реалізації реформ.

Незважаючи на велику кількість наукових досліджень з питань визначення поняття економічного розвитку, вони містять недоліки, а отже існує необхідність їх вдосконалення.

Аналіз досліджень та публікацій проблеми. Економічний розвиток тривалий час привертає увагу фахівців у галузі економіки та державного управління. Серед вітчизняних вчених питання досліджували: Т. Сокольська, Ю. Петруня, О. Іва-